

אמר רבי יהודה: אימתי, בזמן שלא שייר בעל השדה לעצמו אילנות אלא מכר את כולן, אבל אם שייר בעל השדה לעצמו אילנות, נותן הוא פאה מזרעים שבשדה (17) על הכל, גם על אילנותיו של הלוקח. ומוכח

כמה אילנות] (15) שבתוך שדהו, נותן הלוקח פאה לכל אחד ואחד מן האילנות, ואינו יכול לפטור את כולן בפאת אילן אחד, כי הואיל והשדה אינה שלו, אין האילנות נחשבים כנמצאים בשדה אחת אלא כאילו כל אחד בשדה בפני עצמו (16).

17. כך פירש"י נ"ה אבל, ודלא כהר"ש על משנה זו שפירש שמפריש מהאילנות ששייר אצלו. ובתוס' רא"ש תמה איך יכול להפריש מזרעים על אילנות והרי שנינו [בפאה פ"ב מ"ה] שבשני מינים אין מפרישים מזה על זה. ותירץ שבאופן זה שעיקר השדה הוא של זרעים והאילנות עלו מאליהן ועומדים להעקר, פוטרים הזרעים את האילנות, ואינו דומה לשני מיני זרעים, ונראה שכוונתו שהחילוק בשני מינים בפאה אינו כחילוק בתרומה, שהרי כבר התבאר לעיל [קלז: הערה 7] שחיוב פאה אינו חל על הפירות אלא על השדה, ולפיכך אין מין הפרי גורם שלא יוכל להפרישו על מין אחר, אלא רק משום שנחשבים כשדות חלוקים, [וכן משמע בקרית ספר שמין על מין אחר נחשב כהפרשה משדה על חברתה, וכן ביאר במקדש דוד סב], ולפיכך כשהם טפלים לשדה שעיקרה זרעים נפטרים בפאת זרעים. [אך אין לפרש שכוונתו שאילנות העומדים להעקר דומים לזרעים הנעקרים, שהרי עדיין מינים חלוקים הם וראה עוד בהערה 19].

ובתחילת דבריו הוכיח כדעת רש"י מהחשוב שחל על האילנות על ידי תחילת קציר בזרעים, ואילו מפריש פאה רק מהאילנות לא היה חל חיוב עד שיתחיל ללקוט מהאילנות, אך דחה לפי פירושו כי ע"י קציר הזרעים שהם עיקר השדה חל חיוב פאה על כל השדה אף לפי הר"ש, שאינו מפריש אלא מאילנות על אילנות, ונראה שכוונתו שחיוב פאה חל על "השדה", אך הפרשת פאה אינה מועילה אלא מאותו המין,

15. כך פירש"י, והרא"ש בפאה נקט שנקראו "קלחים" כי מדובר באילנות קטנים שעלו בשדהו והדרך לעוקרם כשהם קטנים.

אולם הרמב"ם בפיה"מ שם נקט שהם "שרשי צמחים המחויבים בפאה ואינם אילן וכן מבואר בגמרא" ומסתמא כוונתו להוכיח מדברי רבא "שהתחיל לקצור" ובאילנות לא שייר קצירה. [וכן העיר שם הר"ש שאין הכוונה לקצירה אלא ללקט].

אך ראה בהערה 17 שהרא"ש דייק מדברי רבא שדי בקצירת תבואה לחייב גם אילנות אף שלא לוקט מהם.

16. כך פירש הרא"ש בפאה [שם] "כיון שאין לו בקרקע כלום אפילו לצורך יניקת אילנות אין השדה מצרפן, ובכל חד וחד קרינן ביה "שדך".

אך כאן כתב בתוס' רא"ש כי "אע"פ שנחל ושלולית אינם מפסיקין לפאה באילנות, שאני הכא שמפסיק חיוב של אחר בינתיים", ולביאורו הנ"ל אין צורך לטעם זה, כי רק בין האילנות שבשדה אחת אין מפסיקין, אך כשהשדות חלוקים חלים חיובים נפרדים, ולכן כשאין לו חלק בקרקע אין מפריש מזה על זה. וראה בדרך אמונה פ"ג ממתנ"ע ס"ק קי] שהביא מחלוקת האחרונים אם גם שדה של אחר מפסקת או רק שדה בעה"ב, ולכאורה תלוי בביאורים אלו.

ויש לדון אם יש נפקא מינה בין הביאורים באופן שקנה קרקע ליניקתן לענין להפריש מזה על זה אף כשקרקע בעה"ב מפסקת ביניהם, כי אינה מעכבת בקצירתן יחד, וראה ציון ההלכה [שם ס"ק רד].